

Wetenschap voor de praktijk

Algemene Rekenkamer - Audit en evaluatorenfestival

September 2023

Op 14 september 2023 vond in Het Nutshuis in Den Haag een dag vol discussie, lezingen en workshops plaats om de wetenschap met de praktijk te verbinden. Het was een dag vol inspiratie voor auditors, evaluatoren, rekenkameronderzoekers en rijksinspecteurs. Wij kijken tevreden terug op de dag. We zijn veel dank verschuldigd aan onze panelleden en workshopleiders.

Als er één ding duidelijk werd deze dag, is het dat je nooit bent uitgeleerd. Daarom geven onze workshopleiders niet alleen een korte samenvatting van hun workshop, maar ook een literatuurtip om verder te lezen over hun innovatieve werkmethoden. Deel deze brochure gerust, zodat nog meer auditors, evaluatoren, onderzoekers en inspecteurs geïnspireerd raken.

Meer weten over hoe de Algemene Rekenkamer samenwerkt met de wetenschap?

<https://www.rekenkamer.nl/onderwerpen/samenwerken-met-de-wetenschap>

Panel

Een gesprek over hoe de wetenschap het werk van auditors en evaluatoren kan versterken. Met aandacht voor de verschillen en overeenkomsten tussen universitaire wetenschap en wetenschap bij rekenkamers en evaluatiecommissies.

*Barbara Joziasse,
Collegelid
Algemene Rekenkamer*

*Erwin Muller, decaan Faculteit
Governance and Global Affairs,
Universiteit Leiden*

*Marjolein van Asselt, directeur
Rekenkamer Rotterdam en tot voor kort
hoogleraar Risk Governance, Universiteit
Maastricht*

Workshops en lezingen

Group Model Building

In deze workshop gingen de deelnemers aan de slag met een onderzoeksmethode uit de systeemdynamica die bekend staat als Group Model Building. Marlies Honingh deed in meerdere onderzoeksprojecten ervaring op met deze manier van data verzamelen in groepen. Bij deze methode wordt het gedrag van een organisatie (systeem) eerst in kaart gebracht om inzichtelijk te maken hoe er vanuit de organisatie gewerkt wordt om een bepaald doel te bereiken.

In deze workshop liet Marlies zien hoe zij in onderwijsorganisaties eerst zicht kreeg op de wijze waarop werk gemaakt wordt van onderwijskwaliteit en vervolgens na kon gaan op welke wijze inspectie daar impact op heeft. Waar en op welke manier grijpt het toezicht van inspectie aan? Hoe werkt het door in de organisatie en waar niet? Deze werkwijze geeft een dieper inzicht in de bestaande variatie in manieren van werken tussen organisaties, in de doorwerking van toezicht en in het feit dat er voortdurend meerdere processen plaatsvinden die niet losstaan van elkaar maar elkaar juist versterken of opheffen. Op deze manier is het mogelijk voorbij van tevoren opgestelde doelen en causale relaties te evalueren.

Dr. Marlies Honingh (marlies.honingh@ru.nl)

Marlies Honingh is als universitair hoofddocent werkzaam bij de vakgroep Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit. Zij heeft meerdere grote NRO-onderzoeksprojecten over sturing en toezicht in het onderwijsveld geleid. Samen met haar co-auteurs won Marlies de Vide publicatieprijs 2022. Met Tom Overmans en Mirko Noordegraaf vormde ze het redactieteam voor het VB-jubileumboek *Maatschappelijke Bestuurskunde: Hoe verbindende bestuurskundigen (kunnen) inspelen op maatschappelijke vraagstukken*.

Verder lezen

- Marlies Honingh, Marieke van Genugten en Cor van Montfort (2022). 'Group model building om de doorwerking van het vernieuwde toezicht in het onderwijs in beeld te brengen', *Tijdschrift voor Toezicht* 13:1, p. 21-28.
<https://doi.org/10.5553/TvT/187987052022013001004>
- Marlies Honingh, Marieke van Genugten, Vincent de Gooyert en Rutger Blom (2022). 'What is the impact of a principle-based inspection approach?', *School Effectiveness and School Improvement* 33:2, p. 236- 259.
<https://doi.org/10.1080/09243453.2021.1977340>

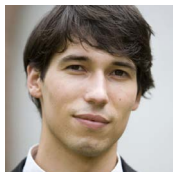
Methodologie in het auditvak

Deze workshop ging over methodologie in het auditvak. Hoe gaat de auditor te werk, vanuit welke principes en met welke methoden? Wat zijn mogelijke vernieuwingen en verrijkingen van de bestaande manieren van werken in het auditvak?

Jorren Scherpenisse verkende samen met de deelnemers inzichten uit de sociale wetenschappen. Aan bod kwamen drie mogelijke alternatieven voor toetsend onderzoek: *onbevangen, waarderend en meervoudig onderzoek*. Daarna passeerden drie innovaties in onderzoek de revue, namelijk: *systemisch, activistisch en reflexief onderzoek*. Deze kunnen ook het denkraam van de auditor zelf oprekken als het gaat om de eigen professionaliteit.

De workshop ging verder in op wat deze inzichten en handvatten betekenen voor methodologie in het auditvak. Hoe sluit dit aan op bestaande innovaties en welke goede voorbeelden zijn er al? Op welke manier kan dit vernieuwend of verrijkend zijn voor de uitoefening voor het vak?

Dr. Jorren Scherpenisse (scherpnisse@nsob.nl)

Jorren Scherpenisse is organisatiepsycholoog en bestuurskundige. Hij werkt bij de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB). Hij promoveerde in 2019 op 'tijd in bestuur en beleid' en doet onderzoek naar publiek vakmanschap en de aanpak van complexe vraagstukken. Jorren is adjunct-direct van de Denktank en decaan van de *Master of Public Administration (MPA)* en het Promotieprogramma van de NSOB.

Verder lezen

- Jorren Scherpenisse en Mark van Twist, (in bewerking / te verschijnen). *Methodologie van betekenis: Over onderzoek doen in de praktijk*.
- Jorren Scherpenisse, Mark van Twist en Bruno Koopmans (2021). *Hoe zou Wim dat aanpakken?*. Den Haag: NSOB.
<https://www.nsob.nl/over-nsob/actualiteiten/essay-hoe-zou-wim-dat-aanpakken>
- Mark van Twist, en Ron de Korte (2022). 'Auditing: inspiratie voor innovatie vanuit de sociale wetenschappen'. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie* 96:7/8, p. 177-185. <https://doi.org/10.5117/mab.96.91037>

Learning Histories

Vanuit zijn specialisme, de geschiedfilosofie, is Rik Peters altijd geïnteresseerd geweest in de praktische toepassingen van historisch denken. In 2002 ontdekte hij de learning histories en die hebben hem nooit meer losgelaten. Learning histories zijn een radicale vorm van 'applied history'. Ze stellen organisaties in staat om van hun eigen verleden te leren.

De methode richt zich op een historische reconstructie van de blinde vlekken in de organisatiecultuur die vervolgens in een geschiedverhaal wordt gepresenteerd. Wereldwijd wordt de methode ingezet in innovatietrajecten, leiderschapsontwikkeling, branding en kennisoverdracht. De Groningse school heeft zich gespecialiseerd in het onderzoek naar organisatiecultuur o.a. bij UWV en de Belastingdienst, Philips, gemeentes, provincies en waterschappen.

Learning histories worden vaak gezien als een vorm van storytelling, maar er is één belangrijk verschil: historici baseren hun verhalen op bronnenonderzoek terwijl dat voor verhalenvertellers niet noodzakelijk is. Bronnenonderzoek stelt de onderzoekers niet alleen in staat om veel gerichtere vragen te stellen, bijvoorbeeld in interviews, maar ook om een verhaal te vertellen waarin de organisatie zich kan herkennen: 'ja dat zij wij!'. Met deze spiegel van het verleden kan de organisatie haar eigen leerproces inrichten.

Dr. Rik Peters (r.g.p.peters@rug.nl)

Rik Peters is universitair hoofddocent aan de Afdeling Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen. Sinds 2003 heeft hij in de masteropleiding meer dan 100 learning histories begeleid voor allerlei organisaties waaronder UWV, de Belastingdienst, Philips, gemeentes, provincies en waterschappen. In het najaar van 2023 publiceert hij bij Wolters Noordhoff Learning Histories. *Vat krijgen op je organisatiecultuur.*

Verder lezen

- Rik Peters (2023). Learning Histories. Vat krijgen op je organisatiecultuur. Groningen: Wolters Noordhoff.
<https://www.noordhoff.nl/webshop/product/learning-histories-9789001011888>
- Rik Peters (2020). Applied history in actie: learning histories.
<https://www.historici.nl/dossier-toegepaste-geschiedenis-applied-history-in-actie-learning-histories/>

Doof voor risicowaarschuwingen

In de complexe publieke praktijk heeft de auditor te maken met menselijk risicogedrag dat vaak onbewust een belangrijke rol speelt. De auditor zit niet zelf aan het stuur van uitvoeringsorganisaties en ICT-projecten. Hij zit op de rijderstoel, observeert en geeft risicowaarschuwingen. Maar de auditor blijkt deze boodschap niet altijd succesvol over te brengen. In deze interactieve workshop maakte Arno Nuijten u deelgenoot van zijn onderzoek naar 'doofheid voor risicowaarschuwingen'. Welke factoren daarin een rol spelen en waarom deze bij uitstek in het publieke domein aan de oppervlakte komen.

Vanuit een simpele metafoor als 'de bestuurder en rijder onderweg naar de vakantie in Spanje' werden worstelingen in de praktijk van de publieke auditor inzichtelijk gemaakt. De deelnemers konden proeven van de experimenten die Arno de afgelopen 10 jaar in de auditpraktijk heeft gedaan naar zaken als 'deaf effect', 'mum-effect', 'bystander-effect' en hoe bijvoorbeeld de relatie tussen de auditor en andere partijen hierop van invloed is. Ook werden subtiele effecten belicht die verborgen zitten in ons taalgebruik. Samen met de deelnemers is gesproken over hoe deze onderzoeksresultaten kunnen bijdragen aan de effectiviteit van auditors in het publieke domein.

Prof.dr. Arno Nuijten RE CIA (arno.nuijten@ou.nl)

Arno Nuijten is oprichter van het expertisecentrum Behavioral Risk bij de Erasmus School of Accounting & Assurance en werkt als hoogleraar bij de Open Universiteit. Puttend uit ruim 25 jaar praktijkervaring als auditor en projectleider, verricht hij onderzoek op het snijpunt van menselijk risicogedrag, digitalisering en auditing.

Verder lezen

- Arno Nuijten (2020). *Bewust van het onbewuste: naar betere IT-beslissingen met kennis van risicogedrag*. Heerlen: Oratie Open Universiteit. https://www.ou.nl/documents/40554/1186340/Oratieboekje_Arno_Nuijten_web_1420066_20200213.pdf
- Arno Nuijten, Mark van Twist en Cokky Hilhorst (2020). 'Gedragspatronen bij doofheid voor risicowaarschuwingen: Patronen van dynamiek in de relatie tussen managers en interne auditors'. *Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie* 94:3/4, p. 161-168. <https://doi.org/10.5117/mab.94.51767>

Interactieve Workshops

Locatie als satéprikker door beleid, geld en resultaten

Auditoren en evaluatoren hebben terecht steeds meer aandacht voor wat burgers en bedrijven in de praktijk ervaren: hun problemen en wat de overheid daaraan doet. Het meer en beter gebruik maken van locatiegegevens (geografische informatie) kan ons werk enorm helpen. Problemen doen zich immers *ergens* voor (meestal niet in de cloud). En het is de taak van auditoren en evaluatoren om vast te stellen of de overheid de problemen oplost *waar* die zich voordoen.

Egbert Jongsma en Sietske Wiersma lieten de deelnemers zien hoe de Algemene Rekenkamer geografische informatie gebruikt in onderzoek naar rampenhulp en naar het bestrijden van witwassen. Zij vroegen daar ook wat voor terug: uw ideeën over welke onderzoeken we als Algemene Rekenkamer zouden moeten doen met locatiegegevens.

Egbert Jongsma

Egbert Jongsma werkt sinds 1999 bij de Algemene Rekenkamer. Hij schreef samen met externe deskundigen een handleiding voor de wereldgemeenschap van rekenkamers over het gebruik van geografische informatie in onderzoek.

Sietske Wiersma

Sietske Wiersma is onderzoeker van het programma Energietransitie van de Algemene Rekenkamer en maakt in haar werk gebruik van geodata.

Verder lezen

Egbert Jongsma (2014). 'Open Geospending: Bridging the Gap Between Policy and the Real World'. In: Lee, D., Dias, E., Scholten, H. (eds) *Geodesign by Integrating Design and Geospatial Sciences*, p. 345-455. Cham: Springer.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-08299-8_22

Oral histories interviewing

Kwalitatief onderzoek wordt bij het Sociaal en Cultureel Planbureau steeds vaker toegepast. Voor hun onderzoek naar niet-bereik van hulp en ondersteuning in het sociaal domein waren Khadija Kadrouch-Outmany en Anne Louise Schotel geïnteresseerd in de ervaringen van mensen die niet (goed of tijdig) bereikt zijn. Zij wilden de gevolgen van dit niet-bereik voor hun dagelijks leven in kaart brengen. Het centraal stellen van de ervaringen van deze groep vraagt om een specifieke manier van onderzoek doen.

Bij dit onderzoek is daarom als methode een vorm van *oral history*-interviews gebruikt, een methode die vaak gebruikt wordt voor historisch onderzoek en in de culturele antropologie. De onderzoeker is daarbij geïnteresseerd in het verhaal van mensen over (een) bepaalde periode(n) in hun leven. Deze verhalen, vanuit hun leefwereld en met de betekenissen die zijzelf aan de gebeurtenissen geven, leveren waardevolle informatie op die met andere methodes (enquêtes, of semigestructureerde interviews) niet of minder goed aan bod komt. Dit was voor deze studie van belang, omdat zij op zoek waren naar onderliggende mechanismen die problemen bij het vinden van de juiste ondersteuning veroorzaken, zoals ervaren door mensen zelf.

In deze workshop vertelden Khadija en Anne Louise over hun ervaringen met het doen van oral history interviews. Ze gingen in op een aantal onderwerpen, zoals het vinden van moeilijk bereikbare en/of kwetsbare mensen en het betrekken van deze mensen bij onderzoek. Ook reflecteerden zij op het verloop van de interviews en de ethische vragen die dit type gesprekken oproept. Hoe was het voor deze mensen om met hen te spreken? Tenslotte kwam de analyse van dit type data aan bod en het soort kennis dat deze manier van onderzoek doen oplevert.

Dr. Khadija Kadrouch-Outmany

Khadija promoveerde (2014) bij het instituut Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie in Leiden op een proefschrift naar begrafenisrituelen onder islamitische gemeenschappen in Nederland en België. Hiervoor voltooide ze een bachelor en master in Rechtsgeleerdheid en een bachelor Religious Studies, beide aan de Universiteit Leiden. Als postdoc onderzoeker deed ze vervolgens etnografisch onderzoek binnen het project 'Modern Articulations of Pilgrimage to Mecca', waar ze onder andere life history interviews afnam. Bij het SCP is zij werkzaam binnen het programma 'Lokaal: het sociaal domein en de kracht van de lokale verzorgingsstaat'.

Anne Louise Schotel

Anne Louise promoveert binnenkort op de politieke vertegenwoordiging van genderidentiteit en seksuele oriëntatie in Nederland en Duitsland aan de Universiteit van Amsterdam en het Duitsland Instituut Amsterdam (DIA). Hiervoor voltooide zij de onderzoeksmaster in Public Administration and Organisational Science aan de Universiteit Utrecht en rondde ze een bachelor in de Politicologie en de Filosofie af aan de Universiteit van Amsterdam. Bij het SCP is zij werkzaam binnen het programma 'Lokaal: het sociaal domein en de kracht van de lokale verzorgingsstaat'.

Verder lezen

Inger Plaisier, Peggy Schyns, Khadija Kadrouch-Outmany, Anne Louise Schotel en Mirjam de Klerk (2023). *Gezien, gehoord en begrepen willen worden. Ervaringsverhalen uit het sociaal domein over gemiste ondersteuning*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/08/25/gezien-gehoord-en-geholpen-willen-words>

Lerend evalueren

Lerend evalueren is een participatieve evaluatiemethode waarbij beleids- onderzoekers en beleidsbetrokkenen gezamenlijk optrekken tijdens het evaluatieonderzoek om die inzichten te ontsluiten die nodig zijn om de kwaliteit van het beleid te verbeteren. Het doel van een lerende evaluatie is het versterken van het lerend vermogen van beleidsactoren – strategen, makers, uitvoerders – zodat zij beter in staat zijn om complexe maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden. Het Planbureau voor de Leefomgeving voert sinds 2014 lerende evaluaties uit van en voor beleidsprogramma's die zijn gericht op grootschalige veranderopgaven.

Een belangrijk kenmerk is daarbij dat een lerende evaluatie tijdens de ontwikkeling en uitvoering van beleid plaatsvindt – de methode is 'ex durante'. Zo worden inzichten over de werking en de voortgang van (de wijze van sturing op) het beleid tijdig ontsloten. Met deze kennis en inzichten kan het beleid tijdig worden bijgestuurd. Tijdens een lerende evaluatie staat leren (van en met elkaar) centraal. Met als doel het realiseren van de opgave en het implementeren van beleidsmaatregelen. Complementair aan evaluaties van de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid gaat lerend evalueren in op de werking van de beleidsprocessen én op het verklaren van knelpunten hierin, en hoe deze effectief kunnen worden aangepakt.

In deze workshop stonden Lisa Verwoerd en Eva Kunseler uitgebreid stil bij de oorsprong van lerend evalueren en aanverwante reflexieve onderzoeksmethoden en hun belang in het licht van complexe verander- en transitieopgaven. Ze boden een inkijkje in de praktijk van lerend evalueren bij het PBL en welke uitdagingen zij daarbij zoal tegenkomen. Want, hoewel lerend evalueren in onze optiek onmisbaar is gegeven de grote en urgente vraagstukken van deze tijd, is lerend evalueren nog lang niet gewoon. Deze werk- en denkwijze botst op tegen meer geïstitutionaliseerde manieren van evalueren en verantwoorden die grootschalige veranderingen in de weg staan. De onderzoekers gingen in gesprek met de deelnemers over de vraag of lerend evalueren ook voor hun organisaties een kansrijke methode is en onder welke voorwaarden dat het geval is.

Dr. Lisa Verwoerd

Lisa promoveerde vorig jaar aan het Athena Instituut (VU) op haar onderzoek naar het normaliseren van reflexieve beleidsevaluatiemethoden – zoals lerend evalueren – in contexten die zijn gefundeerd op het moderne kennisparadigma. Ze gebruikte daarvoor het Planbureau voor de Leefomgeving als casus. Hier voor paste zij actie-onderzoek toe en heeft zo een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en het professionaliseren van lerend evalueren bij het PBL. Momenteel werkt zij als plv. projectleider van de Lerende evaluatie van het Klimaatbeleid en is zij senior onderzoeker lerend en adaptief beleid voor complexe (transitie)opgaven. Hiervoor voltooide zij een master in Policy Analysis in Life Sciences (eveneens VU) en een bachelor Marine Biology aan de RUG.

Dr. Eva Kunseler

Eva is senior onderzoeker leren in transitie bij het Planbureau voor de Leefomgeving. Zij is projectleider van de Lerende evaluatie van het Klimaatbeleid en programmaleider voor het onderzoeksprogramma 'Leren in opgavegerichte netwerken'. Zij is fellow bij het VU Athena Instituut met academische interesse in institutionalising reflexivity in knowledge-policy systems. In 2017 is zij gepromoveerd bij het Instituut voor Milieuvraagstukken (VU) op onderzoek naar epistemische alignment binnen een publieke kennisorganisatie - het PBL- tussen een modernistisch en reflexief kennisparadigma. Eva is opgeleid als milieu(gezondheids)wetenschapper aan de Universiteit Maastricht.

Verder lezen

- Lisa Verwoerd, Eva Kunseler, Pia Nabielek en Hiddo Huitzing (2023). 10 Veelgestelde vragen over lerend evalueren. Bij het Planbureau voor de Leefomgeving. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. <https://www.pbl.nl/publicaties/professionaliseren-van-lerend-evalueren-lessen-uit-de-praktijk-van-het-planbureau-voor-de-leefomgeving>
- Eva Kunseler en Hiddo Huitzing (2022). Scoping Lerende Evaluatie Klimaatbeleid. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. <https://www.pbl.nl/publicaties/scoping-lerende-evaluatie-klimaatbeleid>
- Lisa Verwoerd, Hilde Brouwers en Evelien de Hoop (2022). Professionaliseren van lerend evalueren: lessen uit de praktijk van het Planbureau voor de Leefomgeving. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. <https://www.pbl.nl/publicaties/professionaliseren-van-lerend-evalueren-lessen-uit-de-praktijk-van-het-planbureau-voor-de-leefomgeving>
- Lisa Verwoerd, Hilde Brouwers, Eva Kunseler, Barbara Regeer en Evelien de Hoop (2023). 'Negotiating space for knowledge co-production'. *Science and Public Policy*, 50:1, p. 59-71, <https://doi.org/10.1093/scipol/scac045>

Impact: hoe bereik je dat betrokkenen écht aan de slag gaan met jouw bevindingen?

Iris Korthagen en Roos-Marijn van Hage leidden de deelnemers in deze workshop door de mogelijkheden van creatieve werkvormen en kennisproducten. Op basis van hun ervaringen reikten ze concrete handvatten en overwegingen aan die je helpen om zelf doorwerking te gaan organiseren van onderzoek. Belangrijk is tijdens en na het onderzoek op een rij te zetten:

1. Wat zijn de belangrijkste bevindingen?
2. Wat gebeurt er in het veld van belanghebbenden/betrokkenen?
3. Welke rol(len) kun je innemen vanuit jouw (onafhankelijke) organisatie om verbetering aan te jagen?

Daarna kun je een passende interventie gaan ontwerpen, waarbij je de interactie opzoekt met de mensen die in de praktijk het verschil kunnen maken. Tijdens de workshop werd duidelijk dat dit in allerlei vormen kan: van gesprekken met betrokken beleidsmakers of Kamerleden tot het ontwerpen van een workshop in breder verband. Met creatieve werkvormen kun je betrokkenen spelenderwijs aan het denken zetten. Aan bod kwamen voorbeelden als een praatplaat met prikkelende quotes, het toepassen van de methode van de '5 why's' om in gesprek te gaan over de omvang en gevolgen van een maatschappelijk probleem en het uitspelen van situaties met Playmobil.

Dr. Iris Korthagen

Iris Korthagen heeft als projectleider bij zowel het Rathenau Instituut als de Algemene Rekenkamer een divers portfolio aan kennisproducten opgeleverd, waaronder toepassingen van design thinking in samenwerking met de Design Audit Studio.

Roos-Marijn van Hage

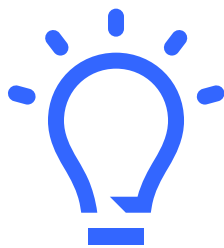
Roos-Marijn van Hage is onderzoeker bij de Algemene Rekenkamer in het programma digitalisering en organiseerde/ontwierp workshops rondom de informatiepunten digitale overheid.

Verder lezen

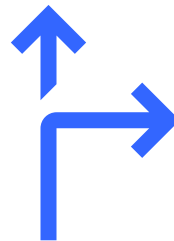
- Design Audit Studio (2021). Feature story from the Netherlands: Interactive audits as future: chances for better products and engaging processes. *EUROSAI ITWG Newsletter*, 1:2.
<https://eurosai-it.org/news/newsletter/itwg-newsletter-2-2021/feature-story-from-the-netherlands-interactive-audits-as-future-chances-for-better-products-and-engaging-processes>
- Iris Korthagen (2021). 'Betekenisvol auditen en adviseren'. In: *Auditors adviseren. Advies door en voor auditors, symposiumbundel*. Rotterdam: IT-Auditing & Advisory en Internal Auditing & Advisory

Design Audit Studio

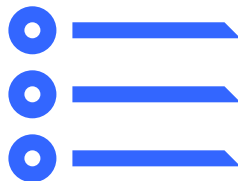
De Design Audit Studio (DAS) van de Algemene Rekenkamer helpt onderzoeksteams grip te krijgen op lastige en ongrijpbare delen van het onderzoek met als doel: meer impact met het onderzoek. Elk vraagstuk is uniek en vraagt om een specifieke benadering. Hiervoor passen Ruiter Jansen en Jelmer Koedood methodieken uit de ontwerpwereld toe. De uiteindelijke producten lopen sterk uiteen van een systeemkaart, een digitaal hulpmiddel tot een interactieve brainstormsessie. Tijdens deze workshop lieten zij hun aanpak zien aan de hand van voorbeelden. De deelnemers gingen ook zelf aan de slag om deze 'ontwerpde aanpak' toe te passen.

Onderzoeksmethode
Ontwerpend onderzoek

Onderzoeksmethode
Paden

Onderzoeksmethode
Prototyping

Beeldgebruik bij audits

Ruiter Jansen

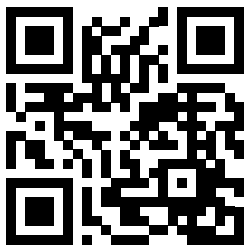
Ruiter Jansen werkt als ontwerpend onderzoeker bij de Algemene Rekenkamer.

Jelmer Koedood

Jelmer Koedood werkt als ontwerpend onderzoeker bij de Algemene Rekenkamer.

Verder lezen

- Een overzicht van design methodes voor audit staan op:
<https://www.rekenkamer.nl/over-de-algemene-rekenkamer/werkwijze/innovatie/design-audit-studio>
- De Design Audit Studio heeft een gratis e-learning “Beeldgebruik in Audits” ontwikkeld: <https://afrosai-e-learning.com/> (gratis toegang na registratie).

Meer informatie

Op www.rekenkamer.nl vindt u informatie over de strategie, het werkprogramma en alle gepubliceerde onderzoeken van de Algemene Rekenkamer. Voor meer en/of andere inlichtingen kunt u zich wenden tot voorlichting@rekenkamer.nl.